

ЯК СОЮЗНИКИ ЗРАДИЛИ ФІНЛЯНДІЮ І ЩО ПРО ЦЕ ВАРТО ЗНАТИ УКРАЇНІ

Імовірність перемир'я ставить нас перед питанням: як жити з ворогом, якого ми не перемогли? Відповідь на нього багато прихильників і противників Путіна вбачають у «фінляндизації», яка нібито мала місце у Фінляндії під час Холодної війни.

Її суть, на думку «прихильників» України на Заході, полягає в нашому догоджанні Москві в обмін на збереження залишків «суверенітету» та «якихось» зв'язків із Заходом. Насправді ця ідея в нас не спрацює, оскільки такої «фінляндизації» ніколи не було. Підставою для поведінки Гельсінкі стосовно Москви була **сила Фінляндії щодо Росії, а не навпаки**, причому сила, на яку СРСР лицемірно заплющував очі, а також попередня зрадлива поведінка Заходу щодо Фінляндії, яка дозволяла (й досі дозволяє) останній поводитися стосовно Заходу та Сходу виключно егоїстично, зазначає видання ZN.ua.

Я тебе люблю. Я тебе також ні

Наші скарги на нелюбов Заходу й на те, що нас «не беруть» до НАТО та ЄС, не «закривають» нашого неба від росіян, закорінені в комплексі меншовартості. Ми думаємо, чим би ще догодити Заходу, що б іще йому продати (подарувати) і які б іще його вимоги виконати. І тоді... прекрасний Захід нас усюди прийме й усе для нас зробить. Насправді це не так, що й **доводить Фінляндія**.

Ця держава перед Другою світовою війною не наближалася до Заходу, як ми, **а вже була західною країною**. І за мовою, і за культурою, і за економікою. Англійською спілкувалась і прихильна до Лондона верхівка країни, й низи – завдяки масовій **міграції** до США. Активно поширювалась американська та британська культура, особливо джаз. Основним зовнішнім **ринком** країни була **Британія** (44% експорту, насамперед ліс і нікель, і 21% **імпорту**). Найбільші в Європі запаси нікелю в Петсамо в Арктиці належали британсько-канадській гірничій **компанії**. У Гельсінкі перебувало багато **розвідників** Британії, а її військові кораблі регулярно **зупинялися** тут на стоянку з часів громадянської війни в Росії 1918 року. **За це Британія із союзниками мала б боротись**. У теорії.

Також у фінів була своя «будапештська броня» – **угоди про воєнну співпрацю** з трьома державами Балтії, особ-

ливо з **Естонією**. Вони доповнювалися «гарячою лінією» зв'язку між Таллінном і Гельсінкі, яка працювала аж до «добровільного входження» Естонії до СРСР. На відміну від нас, у фінів були укріплення на кордоні з Ленінградською областю – лінія Маннергейма. Втім, остання, через малі витрати Фінляндії на армію, була слабшою, ніж про неї писала згодом радянська пропаганда. І точно слабшою, ніж лінія Суровікіна – укріплення, які збудували росіяни в Приазов'ї, щоб зупинити український наступ 2023 року.

«Біг б'ютифул діл». Насправді ні

Окрім прагнення Комуністичного інтернаціоналу поширювати світову революцію, підставою для початку радянсько-фінської війни («Талвісоти») було взаємне незадоволення Москви та Гельсінкі **миром у Тарту**. Цей мир 1920 року завершив війну за незалежність Фінляндії від Росії. Для його автора – фінського націоналіста з 15 років і жорсткого реаліста **Юхо Паасіківі** – він був «**занадто добрим**» для Фінляндії, оскільки дав їй дуже багато – практично всі землі колишнього Великого князівства Фінляндського з колишньої Російської імперії.

Тому, на думку Паасіківі, він не міг триматися довго. Натомість прихильників експансії Фінляндії й СРСР не влаштовували протилежні речі. **Фінські націоналісти** хотіли собі Мурманську область і Карелію, або хоча б фінськомовні райони **Репола** та Пораярві, які залишилися за СРСР. Натомість **Сталін** хотів собі острови, які розташовувалися посередині Фінської затоки, поряд із берегами Естонії, і закривали вихід радянського флоту до Балтійського моря. Також СРСР прагнув відсунути якомога далі на північ від Ленінграда сухопутний кордон із Фінляндією.

«Занадто добрий» договір Сталін перекреслив 1940 року, зробивши Фінляндії пропозицію, від якої не можна було відмовитися. Кремль спочатку запропонував етнонаціоналістам у Гельсінкі **саме те, що вони й хотіли з 1918 року**, – етнічно фінські Реполу та Пораярві – в обмін на вдвічі меншу територію. Однак нечисть ховається в деталях: Сталін вимагав не лише стратегічні острови, а й невеличкі землі на північ від Ленінграда, які були фінським курортом, продовольчою базою та промисловим центром водночас.

Якби Фінляндія була диктатурою, то точно пішла б на обмін територій і уникла війни. Але вона була демократією, тому громадська думка й парламент відкинули такий обмін як неприйнятний. Окрім того, відмові від пропозиції Сталіна сприяли настрої, які ми також мали в себе до 2014 року: **віра фінів у міжнародне право, світову спільноту та Лігу Націй (попередника ООН) і невіра в те, що СРСР отак просто перетне кордон і розпочне війну**.

Оскільки час не чекав, бо Друга світова війна вже йшла і треба було проводити мобілізаційне розгортання армії та флоту, Сталін декілька разів змінював вимоги до Фінляндії. Остання його **пропозиція** була демонстративно максимально прийнятною – **оренда островів** із військовими базами в Ханко й Порккала коло Гельсінкі **без обміну територіями**. За цих умов на всю Фінляндію було тільки **двоє людей**, які готові були на певні поступки і розуміли аль-

тернативу їм – неминучу війну з Росією: націоналіст **Паасікві та царський генерал Маннергейм**.

Перший готовий був іти на поступки, бо знав суть Росії з переговорів у Тарту, а другий – тому що бачив, що Фінляндія не хоче воювати з Росією й не може виграти цю війну, оскільки парламент радше проголосує за «травневі шашлики», ніж за негайну загальну мобілізацію з воєнним станом і надзвичайними армійськими видатками. Натомість парламент, заколисаний вірою в Лігу Націй та міжнародне право, вважаючи, що грізні натяки Сталіна – блеф, видав максимально жорсткі **директиви** на переговори з Кремлем і провів лише **часткову** мобілізацію.

Замало й запізно

За таких умов фіни вступили в лютому 1940 року в першу **війну**. Таку ж, як у нас, – гібридну, в якій «хунті в Гельсінкі» протистояв «законний» уряд Демократичної Народної Фінляндії фінського комуніста **Отто Куусінена**. І «фінська народна армія» – аналог гіркінців із ДНР, у якій «фінських мін не було, а мінські фіни (білоруси) – були».

За 105 днів війни **фіни зрозуміли про росіян те, що до нас дійшло 2025 року**: російська армія швидко й успішно вчиться на крові. Водночас **фіни тоді раз і назавжди дізналися про міжнародну підтримку те, що ми дізналися 2014 і 2022 року**: її замало й вона приходить запізно. Вони, як і ми, отримали те, що є безкоштовним, – «моральну» підтримку, «глибоку стурбованість», санкції проти Москви. Фінляндію навіть підтримали **12 тисяч іноземних добровольців**, зокрема 8 тисяч шведів, по 400–500 британських та американських добровольців (навіть син президента США Теодора Рузвельта!), 150 «хороших русскіх» – врангелівців.

Фінам також вдалося **позбавити СРСР місця в Лізі Націй – попередниці ООН**. Нам учинити аналогічно не вдалося, адже зараз РФ із ООН не вигнали. Втім, цей успіх стався з ініціативи генсека Ліги, який сам хотів вигнати Москву, аби «посприяти» реформі організації. Хоча самі фіни не проти були залишити СРСР у Лізі, щоб мати на нього хоч якийсь вплив у межах міжнародного права. Тому фінів у цій ситуації просто використали. Втім, за рік Ліга стала непотрібною – після виходу з неї Німеччини, Італії та Фінляндії й окупації Франції нацистами.

Зі зброєю у фінів вийшло те саме, що й у нас. Фінляндія 1940 року отримала різношерсте й застаріле озброєння. Причому, як і під час підготовки нашого наступу на Мелітополь, найдорожчу й найціннішу техніку фінам переважно обіцяли (літаки та самохідні гармати), а з купленої значна частина прибула вже після підписання миру. Зокрема тому, що деякі держави, наприклад Рейх, не хотіли сваритись із СРСР і тому не пропускали до Фінляндії вже викуплену нею зброю.

Кажемо Гельсінкі, розуміємо – Лулео

Найбільше фінів розчарували союзники – американці, французи, британці. Так, Вашингтон тішився тим, що Гельсінкі взяло на себе частину боргів царської Росії й виплатило їх до останнього цента, але військової допомоги «маленькій бідній Фінляндії» не дав. Максимум обіцяв розгортання таборів для фінських біженців – на Алясці! І то після неминучої, як вважали у Вашингтоні, поразки Фінляндії. Водночас те, як фіни мають потрапити з Європи на Аляску, США не хвилювало.

Лондон, який декларував себе союзником Гельсінкі, відразу міг допомогти фінам. Для цього достатньо було висадити морську піхоту в полярному порту Петсамо, де якраз була розташована британська шахта. Відразу після

цього союзники вступили б у бій із радянською армією, яка наступала на захід від Мурманська, до фінсько-норвезького кордону.

Однак британці не хотіли воювати з СРСР, але прагнули **використати** фінів як привід для вторгнення в Скандинавію. Тут їх цікавили порти – **норвезький Нарвік і шведський Лулео, звідки Гітлер отримував 43% залізної руди Рейху**. Так, британці повторювали дії Гітлера в Польщі й Сталіна у Фінляндії в нейтральних Норвегії та Швеції, втягуючи ці країни в Другу світову. Втім, за час, протягом якого вони добиралися до Норвегії, у фінів вичерпалися запаси снарядів, СРСР прорвав лінію Маннергейма, підійшов до «фінської Авдіївки» – Виборга й загрожував захопленням решти Фінляндії.

За таких обставин Паасікві знову вів переговори з комуністами. Тепер на набагато гірших умовах і без перспектив оренди чи обміну земель. За підсумками Московського миру фіни віддали й острови, й Карельський півострів і Ханко, про які раніше велися переговори, й частину Карелії та Заполяр'я, про які переговорів раніше не було.

СРСР як Китай, Черчилль як Ніксон. Або Трамп...

Трамп вважає, що, намагаючись помиритись із Росією ціною України, він відірве Росію від Китаю і зробить її своїм союзником проти нього. Водночас він думає, що повторює успіх президента Ніксона, який розділив комуністичні Китай і СРСР у 1970-х. Але насправді він **повторює невдачу Вінстона Черчилля**. Британський лідер 1940 року вважав, що успіхи СРСР у Фінляндії задобрять Сталіна й водночас налякають Гітлера загрозою контролю Росії над шведським залізом і фінським нікелем.

Це, вважав Черчилль, зруйнує пакт Молотова–Ріббентропа. Та якщо з розривом між Москвою і Берліном у Черчилля нічого не вийшло аж до 22 червня 1941 року, то з втратою Фінляндії – цілком. Адже **пробританська еліта Фінляндії, обираючи між зникненням власної країни та союзом із Гітлером, між власними симпатіями й країною обрала країну**.

Підстави для розриву стосунків створив сам Черчилль, затримавши вторгнення в Норвегію до 14 квітня 1940 року. Гітлер скористався затримкою британців, аби випередити їх на тиждень, 9 квітня вторгнутись у Норвегію й цим захистити доступ Рейху до руди Скандинавії. Після окупації нацистами Норвегії торгівля Фінляндії з Британією **припинилася**.

Ба більше, **британці змусили фінів голодувати, запровадивши блокаду Скандинавії** як контрольованого нацистами регіону. І це незважаючи на те, що перед тим друг Черчилля Маннергейм надіслав до Норвегії батальйон солдатів і польовий госпіталь, аби допомогти британцям воювати з нацистами. Однак на підтримку Маннергейма британці відповіли лише спільним із нацистами тиском на нейтральну Швецію, щоби зірвати оборонний союз фінів і шведів проти СРСР.

Ворог мого ворога – мій друг

Москва і собі скористалася блокадою Скандинавії британцями, заблокувавши постачання власного зерна до Фінляндії 1941 року. Фіни опинилися на межі голоду, втративши поля Карелії, зерно з СРСР і з глобального ринку. За цих умов пробританські фіни вирішили не вмирати мовчки з голоду, а натомість неофіційно **звернулися** по зерно до Берліна – в обмін на ліс і нікель.

Також фіни вирішили зменшити вплив СРСР у своїй

Для передплати друкованої версії журналу на друге півріччя 2026 року треба надіслати поштовим переказом чи платіжним дорученням **420.00 гривень** на рахунок **IBAN UA083252680000000002600744144** в ПАТ АКБ «Львів», ЄДРПОУ 19326603, МФО 325268. Одержувач: ТзОВ «Універсум».

Не забудьте надіслати на адресу редакції («Універсум», п/с 2994, Львів-17, 79017) копію квитанції поштового переказу чи платіжного доручення, чітко вказавши при цьому свою адресу. Або повідомити на електронну адресу редакції: universum.magazine@gmail.com.

Бажаючі отримувати PDF-версію журналу повинні вказати свою електронну адресу в платіжному дорученні чи грошовому переказі. Вартість PDF-версії на шість місяців – **300 гривень**.

**БУДЕМО ЩИРО ВДЯЧНІ
ВСІМ НЕБАЙДУЖИМ
ЗА БУДЬ-ЯКУ
ФІНАНСОВУ ПІДТРИМКУ
ЧАСОПИСОВІ!**

Наш поточний рахунок:
IBAN UA083252680000000002600744144
в ПАТ АКБ «Львів»,
МФО 325268,
ЄДПРОУ 19326603
Одержувач: ТзОВ «Універсум».

